

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Lietošanas vērtība” atgriežas:
jaunas perspektīvas un izaicinājumi Eiropas produktiem un pakalpojumiem”**

(pašiniciatīvas atzinums)

(2020/C 97/04)

Ziņotājs: **Dimitris DIMITRIADIS**

Pilnsapulces lēmums	24.1.2019.
Juridiskais pamats	Reglamenta 32. panta 2. punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	19.11.2019.
Pieņemts plenārsesijā	11.12.2019.
Plenārsesija Nr.	548
Balsojuma rezultāts	191/3/4
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata, ka par Eiropas modernās konkurētspējas pamatu un smaguma centru var kļūt inovatīvi, augsti specializēti produkti un pakalpojumi ar vispāratzītām un sertificētām svarīgākajām īpašībām, kuras atbilst klientu vajadzībām, kā arī sociālās un vides ilgtspējas prasībām. Šā atzinuma mērķis ir atbilstoši globālajām un sistēmiskajām sociālekonomiskajām pārmaiņām noteikt eiropeisko identitāti.

1.2. EESK uzskata, ka neseno norišu dēļ lietošanas vērtība atkal nonāk mūsdienu konkurences priekšplānā. Tas veicina ilgtspējīgu Eiropas ražošanas pārorientēšanu visos sektoros un nozarēs. Eiropas mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) līdztekus to pierādītajai sociālekonomiskajai ietekmei var kļūt par svarīgu faktoru, kas palīdzētu pārdefinēt Eiropas stāvokli mūsdienu darba sadalījumā, atbildot uz pasaules pieprasījumu pēc daudzveidības.

1.3. Lietošanas vērtības atgriešanās sader ar Eiropas pamatiedzīmēm – ievērojamu sociālo un kultūras, ģeoloģisko un klimata daudzveidību. Tas liecina, cik svarīgi ir tiekties uz augsti specializētiem produktiem un pakalpojumiem: konkurētspējas labad ražošanas procesiem būtu jāatbilst arī sociālās un vides ilgtspējas pasākumiem.

1.4. Ņemot vērā milzīgos apjomradītos ietaupījumus jaunietekmes un jaunattīstības valstu ekonomikā un sociālās atbildības un atbildības par vidi noliegšanu vienlaikus ar agresīva protekcionisma atgriešanos daudzās attīstītajās valstīs, specializētu, kvalitatīvu un ilgtspējīgu ražošanas modeļu ieviešana ne tikai Eiropai, bet arī visai pasaulei, iespējams, ir labākais (ja ne vienīgais) veids, kā izkļūt no šī slazda.

1.5. Šajā nolūkā EESK iesaka veikt šādus politikas pasākumus: i) valstu un ES pārvaldībā piemērot uz lietošanas vērtību orientētu rīcībpolitiku kombināciju, kas teritoriāli pielāgota vietējām īpatnībām un vajadzībām; ii) izstrādāt līdzīgu vērienīgu rūpniecības politiku Eiropai un popularizēt (daļēji) autonomu ražotāju klasteru veidošanu un kooperatīvismu, vienlaikus saglabājot apjomradītu ieguvumu dažādību un priekšrocības specifiskos produktu aprites cikla segmentos; iii) vispārēji ieviest rūpniecības simbiozes sistēmu, lai popularizētu aprites ekonomiku; iv) uzlabot piekļuvi finanšu resursiem, īstenojot kapitāla tirgu savienības rīcības plānu un veicinot mikrofinansēšanas rīkus, kā arī piemērojot zaļo un ar lietošanas vērtību saistītu pieeju banku sektorā.

1.6. Profesionālā izglītība un apmācība (PIA) un mūžizglītība paver lielisku iespēju veidot tīklus un klasterus, lai pazeminātu cilvēka pilnveidošanās izmaksas, un stiprināt būtiskas horizontālas spējas.

1.7. Nākamā joma, kurā vajadzīgi politikas pasākumi, ir piekļuve datiem un datu pārvaldības spēja. Taču nodrošināt gan digitālo suverenitāti, gan fizisko un juridisko personu privātumu var būt tehniski un juridiski sarežģīts uzdevums. No otras puses, produktu ražotājiem un pakalpojumu sniedzējiem ir jābūt arī iespējai un spējai izmantot nepieciešamās metodes un procesus – digitalizētus vai ne. Līdztekus atklātā pirmkoda programmatūras nodrošināšanai šī diskusija aizved atpakaļ pie PIA un mūžizglītības nepieciešamības.

2. Atzinuma konteksts

2.1. "Lietošanas vērtība" ir atbilde uz jautājumu "kādam nolūkam ir derīgs produkts vai pakalpojums". Plašākā, holistiskā pieejā tajā ir ietverti visi dažādie pozitīvie vai negatīvie lietojumi, kas ir tieši saistīti vai netieši izraisīti. Lietošanas vērtība attiecas uz visām reālajām, objektīvajām un/vai subjektīvi gaidītajām produkta vai pakalpojuma īpašībām visā tā aprites ciklā ("no šūpuļa līdz kapam"). Viss materiālais vai nemateriālais, kam ir lietošanas vērtība, ir "saimniecisks labums". "Komerzializētas ekonomikas" laikmetā maiņas vērtība (cena) ir izspiedusi lietošanas vērtību no tirgus, tāpēc labākajā gadījumā lietošanas vērtībai būtu jāatspoguļojas cenā.

2.2. Mūsdienās darba ražīguma pieauguma paātrināšanās dēļ cilvēku vajadzības pakāpeniski pārveidojas, lai apmierinātu vēlmi pēc dažādības, nevis kvantitātes, kas pasaules vadošajos tirgos jau sen ir piesātināta. Kopumā patērētāju vēlmes pārvirzās uz produktiem un pakalpojumiem ar specializētām, diferencētām, sertificētām īpašībām. Tas ir raksturīgi pat jaunietekmes tirgiem īpašos vietējā pieprasījuma segmentos atkarībā no vecuma, izglītības, nodarbošanās, urbanizācijas pakāpes u. c.

2.3. Nav pārsteigums, ka jaunāko tehnoloģisko un procesuālo atjauninājumu mērķis ir palielināt ražīgumu ne tikai attiecībā uz kvantitatīvu ražošanu masveidā, bet it īpaši attiecībā uz ražošanu ar diferencētām īpašībām, tādējādi uzlabojot tiešo atbilstību starp ražošanu un pastāvošajām vēlmēm.

2.4. Turklāt tehnisko pārmaiņu paātrināšanās rezultātā preces arī zaudē tipisko komerciālo raksturu un izraisa pakāpeniskas dekomercializācijas procesu, lai arī dažādā mērā dažādās ekonomikas nozarēs. Viss minētais atkal atgriež lietošanas vērtību mūsdienu konkurences priekšplānā, un tas varētu kalpot par pamatu ilgtspējīgai Eiropas ražošanas pārorientēšanai visās nozarēs.

2.5. Šķiet, ka ES iestādes ir pamanījušas šīs strukturālās pārmaiņas. Paziņojumā COM(2017) 479 Komisija pievēršas vajadzībai ieguldīt gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā Eiropas rūpniecībā. EESK uz to atbildēja ar pieprasīto atzinumu ⁽¹⁾, uzsverot vajadzību izvērst MVU darbību un veicināt attiecīgās inovācijas.

2.6. Nesen publicētā izpētes atzinumā EESK aicināja piemērot holistisku pieeju, kurā izaugsme, klimata un vides jautājumi, kā arī sabiedrības problēmas tiktu saskaņotas ar taisnīgas pārejas koncepciju. Pamatojoties uz to, Komiteja mudināja Komisiju un dalībvalstis "pieņemt ilgtermiņa visaptverošu stratēģiju, kurai ir globāls redzējums", nosakot, ka "Eiropas pievilcība ir jāizvirza par prioritāti ikvienā rūpniecības politikā, kas balstās uz inovāciju un konkurētspēju" ⁽²⁾.

2.7. Ņemot vērā dilemmu starp augstajām izmaksām un siltumnīcas efekta novēršanu, EESK nesenākā pašiniciatīvas atzinumā par rūpniecības nozaru skatījumu uz klimata un enerģētikas politikas saskaņošanu ⁽³⁾ pēta, cik lielā mērā tehniski un juridiski iespējami robežšķērsošanas kontekstā ir ar oglekļa cenas pielāgošanu saistīti pasākumi attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju iekšējo cenu. Minētajā dokumentā EESK iesaka Komisijai padziļināti izskatīt šo un citus politikas variantus, piemēram, reformētu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS), oglekļa cenas pielāgošanu uz robežas un PVN likmi, kas būtu pielāgota oglekļa dioksīda emisiju intensitātei.

2.8. Šis pašiniciatīvas atzinums iet soli tālāk. Tajā norādīts, kam jābūt ietvertam visaptverošā pieejā rūpniecības politikai, lai globālajā kontekstā mainītu Eiropas preču ražošanas un pakalpojumu sniegšanas pozīciju, pamatojoties uz ekoloģiski sociālu un atvērtu tirgus modeli, kas atbilstu ES tradīcijai un nākotnei.

⁽¹⁾ OV C 227, 28.6.2018., 70. lpp.

⁽²⁾ OV C 197, 8.6.2018., 10. lpp.

⁽³⁾ OV C 353, 18.10.2019., 59. lpp.

3. Mikrolīmenis

3.1. Minētās strukturālās pārmaiņas atjaunina MVU "lietderīgumu" – papildus pierādītai sociālekonomiskajai ietekmei, ko tie atstāj, radot ievērojamu pievienoto vērtību mūsdienu sabiedrībā un veidojot jaunas darbvietas, MVU var kļūt par galveno faktoru, kas, ņemot vērā to spēju reaģēt uz nišas tirgu konkrētajām vajadzībām un pasaulē augošo pieprasījumu pēc dažādības, ļaus mainīt Eiropas ražošanas pozīciju.

3.2. Atzīstot, ka MVU ir svarīgi mūsdienās, tie netiek automātiski labāk aizsargāti. Tāpēc viens no šā atzinuma mērķiem ir palīdzēt atrast jaunus veidus, kā atbalstīt Eiropas mazos un vidējos ražotājus, lai palīdzētu tiem pārvarēt ar apjomu saistītus nelabvēlīgus apstākļus. EESK atkārtoti aicina popularizēt jaunus tīklu un klasteru veidošanas un kooperatīvisma metodes, saglabājot ražotāju autonomiju, lai ražotu diferencētus kvalitatīvus produktus, kamēr daži saražotās produkcijas aprites cikla segmenti tiktu apkalpoti kopīgi, izmantojot apjomradītus ietaupījumus. Tas varētu attiekties, piemēram, uz preču izstrādi un tirgvedību, jaunuzņēmumu inkubatoru un pirmsinkubatoru izveidi, transportu un loģistiku, piekļuvi finanšu resursiem, uz piekļuvi lielajiem datiem un specializētām datubāzēm un uz to izmantošanu, kā arī uz savstarpēju savienojamību aprites ekonomikas kontekstā.

3.3. Eiropas uzņēmumu un it īpaši MVU gadījumā ir ļoti svarīgi uzlabot piekļuvi finanšu resursiem un pakalpojumiem. Ir būtiski īstenot Kapitāla tirgu savienības rīcības plānu, jo tajā ierosināti mikrofinansēšanas rīki inovācijai, jaunuzņēmumiem un biržas sarakstos nekotētiem uzņēmumiem, kā arī metodes, kas ļautu vienkāršāk ienākt un piesaistīt kapitālu publiskā iepirkuma tirgos utt. Turklāt, ņemot vērā vides un sociālo aspektu nozīmi saistībā ar precēm un pakalpojumiem (vai nu tieši, vai netieši), būtu vairāk jāveicina zaļa un ar lietošanas vērtību saistīta pieeja banku sektorā. Piemēroti kompetenču centri varētu būt ļoti noderīgi, lai palīdzētu MVU iekļaut savā darbībā ilgtspējas principus.

3.4. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī pārejai uz aprites ekonomiku, mudinot ražotājus sadarboties un efektīvi dalīties ar resursiem. Šajā nolūkā EESK uzsver, cik svarīgi ir sniegt Eiropas patērētājiem visobjektīvāko informāciju, kā arī norāda uz to, ka jāveido ekonomiskie parki un rajoni. Ražošanas un pakalpojumu uzņēmumu kopiena var uzlabot ekoloģisko un ekonomikas sniegumu, sadarbojoties vides un resursu, tostarp ar enerģētiku, ūdeni un materiāliem saistītu, jautājumu risināšanā. Šāda telpiskā "simbioze" veicina dalīšanos ar resursiem starp vienas nozares uzņēmumiem vai pat starp dažādām nozarēm.

3.5. Rūpnieciskās simbiozes priekšrocības ir jūtamas visos ilgtspējas līmeņos: augšupējo un lejupējo savienojumu paplašināšana rūpnieciskajos parkos un ražošanas rajonos pārvērš atkritumu likvidēšanas un apstrādes izmaksas par peļņas centru, samazinot izejvielu izmaksas, maksimāli palielinot nepietiekami izmantoto resursu un iekārtu lietojumu, sadalot jaunas infrastruktūras izmaksas, kā arī veicot ieguldījumus sadarbībā ar ieinteresētajām personām no tās pašas vai pat citām nozarēm.

3.6. Turklāt resursu apsaimniekošana kļūst par inovācijas avotu, kas pievieno vērtību "nederīgiem" vai "neizmantojamiem" resursiem un paver jaunas uzņēmējdarbības iespējas, vienlaikus ļaujot nodrošināt atbilstību regulējumam un likvidējot finansiālu sankciju piemērošanas risku. Tikpat svarīgi ir arī ieguvumi vides jomā: pateicoties rūpnieciskajai simbiozei, samazinās izejvielu patēriņš, neto atkritumu radīšana un oglekļa emisijas, neiespaidojot saimniecisko darbību. Šie faktori var kalpot par pamatu atpazīstamai galaproduktu globālai sertifikācijai, ar ko vēl vairāk uzsvērt Eiropas produktu un pakalpojumu kvalitāti.

3.7. Eiropas uzņēmumu un it īpaši mazo un vidējo ražotāju spējas uzlabošana efektīvi pārvaldīt attiecīgus datus un informāciju (jauns nozīmīgs jēdziens ir "uzņēmējdarbības analīze" (*business intelligence*)) palielina to izdzīvošanas izredzes, kā arī spēju pielāgoties mainīgam globālajam tirgum:

— viedāka resursu izmantošana, jo reāllaika dati par produktu stāvokli, piemēram, transportlīdzekļiem un citām mašīnām, ļauj uzņēmumiem konstatēt iespējamās problēmas un profilaktiski plānot apkopi un remontu, tādējādi paildzinot produktu darbību,

— lielāka apgādes drošība, pateicoties pašreizējai pārejai uz aprites ekonomiku, t. i., mazāka atkarība no "neskartiem" resursiem un plašāka reciklēto preču izmantošana, kā rezultātā samazinās uzņēmumu pakļautība svārstīgām izejvielu cenām, tādējādi palielinot uzņēmumu noturību,

- produktu nodrošināšana kā pakalpojums un sensoru izmantošana, lai pārraudzītu to lietojumu, – patērētāji maksā atbilstoši patēriņam, savukārt uzņēmumi saglabā īpašumtiesības uz produktu. Līdz ar to produkti tiek izmantoti ilgāk un klienti maksā tikai par faktiski izmantoto,
- lielāka elastība un konkurētspēja, jo pienācīgi tiek risināti tādi jautājumi kā augstāks svārstīgums, mijiedarbība ar klientiem un lojalitāte, kā arī atkritumu likvidēšanas augstās izmaksas,
- jaunas iespējas radošai attieksmei pret klientiem, kas ļauj uzņēmumiem veidot ar viņiem personīgākas pakalpojumu sniegšanas attiecības un labāk pielāgot produktus un pakalpojumus.

3.8. Visbeidzot, tīklu un klasteru veidošanas jautājums ir aktuāls arī attiecībā uz darbiniekiem nepieciešamo prasmju pilnveidošanu. Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs (*Cedefop*) ir uzsvēris ka profesionālās izglītības un apmācības iestādēm, universitātēm, pētniecības centriem un uzņēmumiem vairāk jāsadarbojas, it īpaši attiecībā uz mācīšanos darbavietā. Horizontālās prasmes būtu jāstiprina ar izglītības un arī mūžizglītības palīdzību, lai radītu elastīgākus ražošanas procesus un uzlabotu radošumu un inovāciju, tostarp saistībā ar digitālo pārveidi u. c.

4. Makrolīmenis

4.1. Reindustrializācija kā daudznozaru ražošanas struktūras atjaunošana Eiropā izteikti parādījās pēc deindustrializācijas perioda un citu, lielākoties ārpus Eiropas esošu reģionu, sniegto ārpalpojumu izmantošanas pieauguma. Atzīts, ka daudzveidīgas, produktīvas un ilgtspējīgas “ekosistēmas” atjaunošana vairākos veidos labvēlīgi ietekmē sociālekonomisko attīstību. Tas ir tāpēc, ka tā: i) rada produktīvus augšupējus un lejupējus savienojumus; ii) stiprina vietējos tirgus; iii) samazina ražošanas atkarības pakāpi, tā sekmējot vietējās ekonomikas noturību; un iv) veicina starpnozaru pētniecības un izstrādes darbības, palielinot inovāciju attiecībā uz ražošanas procesiem un piedāvāto produktu un pakalpojumu īpašībām.

4.2. Lai Eiropas ražošanā nodrošinātu pagrieziena un izmantotu pasaulē vērojamo ražošanas repatriācijas tendenci, Eiropas konkurētspējai ir sevi atkārtoti jāapliecina mūsdienu internacionalizētajos tirgos. Globālās vērtību ķēdes piedzīvo ievērojamas pārmaiņas: i) pastāvīga saraušanās kopš globālās finanšu krīzes; ii) “reģionalizācija” kā stratēģija, kuras mērķis ir tuvināties galvenajiem patēriņa tirgiem; iii) ražošanas ķēžu telpiskā sadalījuma pārstrukturēšana.

4.3. Kvalitātes izvirzīšana par prioritāti līdztekus cenai un preču ierastā komerciālā rakstura zaudēšana atbilst Eiropas pamatiezīmēm, proti, tas ir sociālā, kultūras, ģeoloģiskā un klimata ziņā daudzveidīgs reģions, kurā vienlaikus – vai, iespējams, tieši šā iemesla dēļ – MVU joprojām ir svarīgi kā ekonomikas “pastiprinātāji”. Tāpēc par Eiropas modernās konkurētspējas pamatu un smaguma centru var kļūt inovatīvi, augsti specializēti produkti un pakalpojumi ar atzītām un sertificētām svarīgākajām iezīmēm, kas atbilst klientu vajadzībām, kā arī sociālajai un vides ilgtspējai.

4.4. Šis arguments ir vēl jo pārliecinošāks, ja ņemam vērā, ka šobrīd top divpolāra pasaule: milzīgi apjomradīti ietaupījumi jaunietekmes un jaunattīstības valstīs un sociālās atbildības un atbildības par vidi noliegšana vienlaikus ar agresīvu protekcionalisma atgriešanos daudzās attīstītajās valstīs, un Eiropa atrodas tam visam pa vidu (piemēram, tirdzniecības karā starp ASV un Ķīnu). Iespaidīgas tehniskās, sociālās un demogrāfiskās pārmaiņas ievieš ievērojamas izmaiņas globālās ekonomikas raksturā un struktūrā, un rodas jauni vietējie tirgi un vajadzības. Pielāgošanās sistēmiskām norisēm un iepriekš minēto specializētas, kvalitatīvas un ilgtspējīgas ražošanas kritēriju pieņemšana varētu būt izeja ne tikai Eiropai, bet arī visai pasaulei.

5. Attiecīgs politikas priekšlikums vietējā, valsts un ES līmenī

5.1. Lai pievērstos visiem izaicinājumiem, kas saistīti ar Eiropas identitātes noteikšanu un Eiropas produktu un pakalpojumu lomas apliecināšanu globālajā ekonomikā, Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm daudz vairāk resursu jāiegulda pētniecībā un izstrādē, izglītībā, infrastruktūrā un inovatīvās tehnoloģijās. Šajā nolūkā, kā to pieprasa Eiropas sociālie partneri, pilsoniskā sabiedrība un citas ieinteresētās personas, Eiropai ir vajadzīga vērienīga rūpniecības politika, kas koncentrējas uz inovāciju, viedu regulējumu, sociālo partnerību, brīvu tirdzniecību, sociālo atbildību un atbildību par vidi.

5.2. Tā kā globālā konkurence strauji mainās un kļūst arvien spēcīgāka, ir neizbēgami jāpievēršas tirdzniecības politikai. Turklāt tā ir būtiski svarīga, lai novērstu iekšēji radītas tirgus nepilnības. Tomēr, lai neieklātu protekcionisma spirāles slazdā, valstu un ES pārvaldības iestādēm būtu jāizstrādā un jāpiemēro uz lietošanas vērtību orientēta politikas pasākumu kombinācija, kas ir teritoriāli pielāgota vietējām iezīmēm un vajadzībām: i) standartizācijas un sertifikācijas pasākumi Eiropas zīmolu aizsardzībai iekšzemē un reklāmai ārvalstīs; ii) (pro)aktīva ekonomikas diplomātija, kas izmanto starptautiskās politiskās, kultūras un sociālekonomiskās saiknes; iii) publiskā sektora iepirkuma izmantošana kā instruments kvalitātes standartu nodrošināšanai Eiropas tirgos; iv) veicināt nepieciešamos ieguldījumus infrastruktūrā un institucionālās vienošanās, kas vēl vairāk stiprina vietējās produkcijas konkurētspēju.

5.3. Minētajam viedajam tirdzniecības regulējumam jābūt saskaņotam ar viedu ES un valstu rūpniecības politiku: i) digitalizācija, kiberizācija un mākslīgā intelekta lietojumprogrammas ražošanā; ii) ieguldīt diferencētāku un augsti specializētu produktu un pakalpojumu izstrādē; iii) ieguldīt tehniskajā spējā efektīvi ražot diferencētus paveidus; iv) veicināt (daļēji) autonomu ražotāju klasteru veidošanu un kooperatīvismu, tomēr konkrētos, rūpīgi izvēlētos produktu aprites cikla segmentos saglabājot dažādības atbilstību apjomradītiem ieguvumiem; v) vispārēji izplatīt rūpnieciskās simbiozes sistēmu, lai veicinātu aprites ekonomiku; vi) vairāk stiprināt saiknes starp ražošanu, no vienas puses, un pētniecību un izstrādi no otras puses, arī mazāk inženiertehniskās zinātnes jomās (sk. attiecīgo diskusiju par jauno programmu "Apvārsnis Eiropa" 2020.–2025. gadam).

5.4. It īpaši iepriekšminētās mērķorientētās klasteru veidošanas un rūpnieciskās simbiozes popularizēšanai būs vajadzīgi reģionāli un konkrētās nozarēs specifiski pētījumi, lai atklātu tos vietējās ražošanas segmentus, kuros varētu īstenot dažādus tīklu veidošanas un kooperatīvisma veidus.

5.5. Kā jau iepriekš minēts, PIA un mūžizglītība ir gan rīks tīklu un klasteru veidošanai, ar ko nodrošināt apjomradītus ieguvumus attiecībā uz cilvēku pilnveidošanās izmaksām, kas jāsedz darba devējiem, gan arī veids, kā stiprināt izšķiroši svarīgas spējas radošuma, inovācijas un pielāgojamības palielināšanai ražošanas procesā. Turpmākajā Eiropas PIA un mūžizglītības politikā šīs horizontālās prasmes visos līmeņos būs jāizvirza par prioritāti dažādos veidos, tostarp piemērojot jaunas mācīšanās metodes, izmantojot aktuālas tehnoloģijas un jaunus finansēšanas mehānismus, lai tādējādi palīdzētu ražojošiem uzņēmumiem ieviest jaunākos sasniegumus un tos izmantot jaunu diferencētu produktu izstrādē.

5.6. Piekļuve datiem un spēja pārvaldīt datus ir nākamā politisko pasākumu joma, kas saistīta ar mērķi palīdzēt Eiropas ražotājiem un pakalpojumu sniedzējiem reaģēt uz globalizēto tirgu mūsdienu attīstību un izmantot savas salīdzinošās priekšrocības īpaši specializētu produktu un pakalpojumu jomā. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem tas ir īpaši svarīgi. Taču brīvāka piekļuve datiem palielina datu ļaunprātīgas izmantošanas risku. Nodrošināt gan digitālo suverenitāti, gan fizisko un juridisko personu privātumu var izrādīties tehniski un juridiski sarežģīts uzdevums, taču tas ir ļoti svarīgi.

5.7. Visbeidzot, līdztekus jau tagad vienkāršākai piekļuvei arvien lielākam datu apjomam, produktu ražotājiem un pakalpojumu sniedzējiem ir arī jādod iespēja un jābūt spējīgiem izmantot datu pārvaldībai nepieciešamo instrumentu kopumu, kas ietver digitalizētas un nedigitalizētas metodes un procesus. Uzņēmējdarbības analīze (*business intelligence*) ir salīdzinoši jauns termins attiecīgajā literatūrā, un tas raksturo tieši spēju lietderīgi izmantot informāciju un datu kopumus. Līdztekus tehniskajiem un juridiskajiem pasākumiem, ar kuriem nodrošināt atklātā pirmkoda programmatūru, šī diskusija aizved atpakaļ pie attiecīgajām horizontālajām prasmēm, kas ir jāattīsta, izmantojot PIA un mūžizglītību.

Briselē, 2019. gada 11. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER